

Bosebo gamla kyrka Kulturen Lund

55.7052, 13.1976

Bosebo gamla kyrka stod under flera hundra år i ett helt annat landskap. Det var i mitten av 1600-talet som kyrkan byggdes i Bosebo by i nuvarande Gislaveds kommun i Småland.

Det blev då den andra kyrkan på platsen. Den första byggdes enligt legenden av den mäktige hedningen Bose. I en av versioner av legenden om honom dödade han sin sin piga som blivit kristen, genom att sticka henne med sitt svärd. Där hennes blod rann sprang det upp en vattenkälla som finns kvar än i dag! Sissle källa.

För att sona sin onda gärning lät Bose bygga den första kyrkan, som alltså var föregångaren till denna kyrka som nu finns på Kulturen i Lund.

Hur hamnade då kyrkan här i Lund?

Det ingick redan från början i planerna att museet skulle ha en träkyrka, och när Bosebo gamla kyrka skulle rivas 1894 köptes kyrkan av hembygdsforskaren Georg Karlin. Han var med om att bilda Kulturen i Lund, och blev också dess förste chef.

Att man bestämde sig för just Bosebo gamla kyrka berodde på att Karlins morfar hade varit komminister i Bosebo församling och Karlin kände därför väl till kyrkan.

Altarmålningen föreställande Nattvarden kommer från Rya kyrka utanför Örkelljunga, och är gjord av Johan Ullberg, som var en av 1700-talets mest anlitade skånska träsnidare, men som även kunde titulera sig gästgivare.

Kyrkorgeln från 1773 är fullt spelbar och byggd kring en väderlåda från 1600-talet av den tyske orgelbyggaren Hans Henrich Cahman, var son Johan Niclas också senare blev en framstående orgelbyggare.

På kyrkogården som anlades på platsen 1910 har inga begravingar skett. Gravstenarna som är hitflyttade är från medeltiden och framåt, och de smidda gravkorsen från 1700-talet.

Klockstapeln är byggd 1955 efter gamla småländska förebilder. Kyrkklockan är från Vallkärra kyrka, utanför Lund och gjuten 1621 i Köpenhamn.

1773 köps en orgel in till kyrkan. Denna orgel används fortfarande och fungerar utmärkt. I samband med orgelköpet ersattes också kyrkans platta tak med ett välvt tak, och läktaren byggdes ut.

Predikstolen har en speciell historia - eller åtminstone mannen bakom tillkomsten av predikstolen. Den snidades 1782 av Sven Nilsson Morin från Gnosjö. Han har ett universalgeni och har kallats Smålands egen Leonardo DaVinci. Nilsson Morin som i stort var helt självlärd besökte samma år som han gjorde predikstolen till Bosebo gamla kyrka, också Målarakademins principskola i Stockholm, där han året efter vann medalj.

Det finns många historier om Nilsson Morin. Det berättas bland annat att han 1778 skänkte en mycket vackert snidad vagg till Gustav III med anledning av kronprinsens födelse - den senare Gustav IV Adolf. Vaggan levererades dock omonterad i 365 smådelar, och ingen vid hovet kunde sätta ihop den, inte ens de främsta hantverkarna i Stockholm. Kungen misstänkte att man drev gäck med honom, och Nilsson Morin kallades till huvudstaden för att förklara sig! Inför allas ögon satte han dock snabbt ihop vaggan - och det sägs att Gustav III blev så imponerad att han bland annat skänkte Vasaorden till Nilsson Morin. Tyvärr. Även om det är en bra historia är den inte sann.

Förutom predikstol svarade Nilsson Morin även för altarpopsatsen, läktarens och orgelfasadens utformning. Även flera av de målningar som finns i Bosebo gamla kyrka är skapade av honom. När biskop Wallkvist höll visitation i församlingen 1788 påpekade han dock att man enligt hans förmenande använt för mycket pengar till kyrkans prydnad. Biskopen uppskattade inte tillfullo Nilson Morins naiva och folkligt omformade klassicism. Senare generationer har desto med kommit att uppskatta hans skickliga hantverk.

Altartavlan föreställer Nattvarden instiftande och är ett verk av träsnidaren Johan Ullberg från Finja nära Hässleholm. Ullberg skapade många arbeten till kyrkor inte bara i Skåne utan även i Västergötland, Småland och ända uppe i Östergötland.

Johan Ullberg var ursprungligen verksam som gästgivare i Hurva mitt i Skåne, samtidigt som han arbetade som målare, snickare och bildhuggare. Han var i stort självlärd och eftersom han inte tillhörde något skrå blev han anklagad för bönhaseri. Han tog då sitt pick och pack och flyttade till Finja där man inte var lika nogräknad. Och han fortsatte sedan att med framgång tillverka altartavlor, predikstolar, dopfuntar epitafium och andra inventarier till kyrkor.

Johan Ullberg ombesörjde också själv målning, förgyllning och försilvring av egna och andras verk. Altartavlan här i Bosebo gamla kyrka har ursprungligen stått i Rya kyrka i Skåne.

Källor:

Bok: "Kulturen runt" 1977

Utdrag ur bok av M Ullén. Avsnitt om träsnidare Sven Nilsson-Morin.